

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Martin Bogar

Innebörden av förtal

En jämförelse mellan amerikansk och svensk rätt

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Kacper Szkalej

Termin: HT 2022

Innehåll

Summary	1
Sammanfattning	2
1 Inledning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Metod	5
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Disposition	7
2. Utredning	8
2.1 Det svenska systemet	8
2.1.1 Brottets definition	8
2.1.2 Bedömning av förtal	10
2.1.3 Undantag och ansvarsfrihet	11
2.1.4 Ersättning för förtal	12
2.2 Det amerikanska systemet	14
2.2.1 Brottets definition	14
2.2.2 Bedömning av förtal	16
2.2.3 Undantag och ansvarsfrihet	17
2.2.4 Ersättning för förtal	19
3 Analys	20
3.1 Brottets definition	20
3.2 Bedömning av förtal	21
3.3 Sanningens värde	22
3.4 Skälighetsbedömningar	22
3.5 Ansvarsfrihet	23
3.6 Journalistikens egenvärde	24
3.7 Ersättning för förtal	25
3.8 Sammanfattande diskussion	26
Käll- och litteraturförteckning	28
Rättsfallsförteckning	29

Summary

The purpose of this paper is to compare and contrast American and Swedish substantive law regarding defamation. Due to the US being a *common law* and Sweden being a *civil law* country the forms which this legislation takes differs greatly. The *common law* nature of the US system means that there are situations where states have sources of law which differ, while a *civil law* system would be more unified. This does not drastically affect this paper due to the majority of differences being procedural. The distinction between legal culture is however of large importance when comparing substantive law between countries.

Due to the vague nature of defamation law, as it has to stay applicable even with shifts in culture and public opinion of what is socially acceptable, the legislation of both countries lends itself to many points of consideration that have to be evaluated by the Courts. There are many similarities in which points need to be considered in both jurisdictions, but there are also notable differences. The truth of a defamatory statement is more relevant in the American system, while the defensibility is of primary concern in the Swedish system. The American legal system also has more explicit situations where different standards of proof are applied and that makes it more predictable for the parties involved.

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att jämföra amerikansk och svensk materiell rätt angående förtal. På grund av att USA har ett *common law* system och Sverige har ett *civil law* system skiljer sig formerna för denna lagstiftning mycket åt. Det amerikanska *common law* systemet medför att det finns situationer där stater har rättskällor som motsäger varandra medan ett *civil law* system förväntas vara mer enat. Detta påverkar inte denna uppsatsen drastiskt eftersom majoriteten av skillnaderna är processuella. De rättskulturella skillnaderna är dock av stor betydelse när man jämför materiell rätt mellan länder.

Förtalslagstiftning måste förbli tillämplig även med förändringar i kultur och allmän opinion av vad som är socialt acceptabelt. Detta görs genom att lämna mycket utrymme för domstolarna i båda länder att göra olika typer av bedömningar. Det finns många likheter i vilka saker som måste utvärderas i båda jurisdiktionerna, men det finns också anmärkningsvärda skillnader. Sanningen i ett förtalande uttalande är mer relevant i det amerikanska systemet, medan försvarlighet är av störst vikt i det svenska systemet. Det amerikanska rättssystemet har också mer explicita situationer där olika beviskrav tillämpas och det gör det mer förutsägbart för de inblandade parterna.

Förkortningar

BrB	Brottsbalk (1962:700)
f.	Och följande sida
ff.	Och följande sidor
HD	Högsta domstolen
Jfr.	Jämför med
Kap.	Kapitel
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
SCOTUS	Supreme Court of the United States
SvJT	Svensk Juristtidning
TF	Tryckfrihetsförordning (1949:105)
YGL	Yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469)

1 Inledning

Förtal är något som kan drabba vem som helst. Ingen vill bli smutskastad, men ingen vill heller behöva oroa sig över att bli stämd så fort man uttrycker sig om något. Förtalslagstiftningen måste balansera alla de värden som kommer i konflikt när man gör ett uttalande som kan anses kränkande. Inte alla kränkande uttalanden behöver tillåtas, men om det föreligger allmänintresse kan det behöva tillåtas trots att det är kränkande.

De svenska och amerikanska rättssystemen skiljer sig åt på många sätt. De grundar sig på väldigt olika rättshistoriska, kulturella och världspolitiska förutsättningar. Trots detta kan man hitta en ingående reglering av förtal i båda systemen idag. Men om det grundläggande syftet bakom den reglering som vuxit fram skiljer sig avsevärt så kan det skydd som den utpekade får skilja sig lika mycket.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att utreda och jämföra vad som utgör förtal i svensk och amerikansk rätt. Målet med en komparativ studie är dels att presentera de valda rättsliga koncepten för att ge en ökad förståelse av dem var för sig, och dels att jämföra dem för att se hur de olika systemen angriper liknande problem. Jämförelsen ger också insikt i skillnader mellan systemens grundläggande rättsliga antaganden och förutsättningar. Med tillgång till ett helt annat perspektiv så kan man bättre förstå de rättsliga avvägningar som görs kring förtal.¹

¹ Jfr. *Concise introduction to comparative law*, Kap. 2.

1.2 Metod

För att förstå ett rättssystem utifrån vad som i nuläget är gällande rätt tillämpas som lämpligast en rättsdogmatisk metod. Detta innebär ett förhållningssätt där olika rättskällor är olika auktoritativa beroende på hur de värderas inom rättssystemet. Eftersom uppsatsen hanterar två separata rättssystemet behöver man värdera rättskällornas värde separat. För att sedan analysera de olika rättssystemen tillämpas en komparativ metod där likheter och skillnader mellan de olika systemen undersöks.

I den amerikanska rätten läggs stor vikt vid prejudikat. Det finns statliga domstolar som hanterar statlig rätt och federala domstolar som hanterar federal rätt. Förtal hanteras både på statliga nivå och federal nivå då det har med individer som har en viss koppling till en viss stat men också dessa individers rätt till yttrandefrihet utifrån den federala konstitutionen.²

Eftersom den federala rätten har företräde över den statliga rätten så blir prejudikaten från *the Supreme Court of the United States* (SCOTUS) bindande i samtliga stater. Däremot är majoriteten av faktiska lagar och rättsregler statliga och därför kan man inte utreda ett fall av förtal endast utifrån de federala reglerna.³ För en inblick i hur den amerikanska rätten överlag ser på förtal så är det lämpligast att utgå från de rättskällor och rättsprinciper som är gemensamma för staterna. En ingående undersökning av en viss stats lagar eller rättspraxis skulle inte vara särskilt givande då huvuddragen av brottets innebörd är definierad efter den SCOTUS praxis som finns. Det blir fortfarande upp till staterna att bestämma hur förtal ska bestraffas eller behandlas, men inte vad förtal innebär. Sammanställningar av rättsregler som utarbetats av SCOTUS genom praxis återfinns i *The Restatements*, som är en sekundär, icke-bindande juridisk rättskälla.⁴

² Rodney A. Smolla, *Law of Defamation* § 1:1 (2d ed.)

³ Peter Hay, *An Introduction To U.S. Law*, s. 3 f.,

⁴ <https://guides.loc.gov/law-secondary-resources/restatements>, hämtad 10-12-2022

Ett problem med att tillämpa ett komparativt perspektiv på den amerikanska rätten i sin helhet uppstår på grund av delningen mellan den statliga och federala nivån. Om man försöker jämföra denna distinktionen till svensk rätt kan man se federal lagstiftning och rättspraxis som svensk grundlag, dvs. att den bestämmer de grundläggande rättigheter som en lag (som huvudregel) inte får inkräkta på. Det finns däremot inte någon underordnad enhet som i likhet med den amerikanska staten har enskild auktoritet att lagstifta inom svensk rätt.⁵

Avsaknaden av ett bindande rättsligt dokument som uppfyller samma syfte följer av att USA är ett *common law* system. Skillnaderna mellan *common law* och *civil law* system är många och hur detta påverkar synen på rättstillämpningen är komplex. Denna komplexitet kan inte fullständigt sammanfattas i denna uppsats men en diskussion är fortfarande nödvändig för en korrekt förståelse av systemen. Att den amerikanska rätten är ett *common law* system förändrar hur man undersöker och jämför systemet gentemot det svenska *civil law* systemet. I den svenska rätten, där lagstiftningen har mest rättsligt värde, förväntar man sig hitta samtliga förklaringar för hur en lag förväntas tillämpas i förarbeten. Alla dessa material förväntas sedan utgöra grunden för rättstillämparen att tillämpa lagen korrekt.⁶ Auktoritativa domstolsavgöranden blir också vägledande men inte bindande till samma grad som de blir i USA. I ett *common law* system som USA förhåller man sig mer aktivt till den gällande rätten. Lagstiftningen är sekundär till rättspraxis vilket innebär att ett domstolsbeslut kan ändra gällande rätt i strid med vad som står i lag. Ett domstolsbeslut från SCOTUS kan till exempel ändra hur en term förväntas tolkas och detta kan ha konsekvenser för ett helt rättsområde. Men där det inte finns någon tydligt tillämpbar rättspraxis utgör lagstiftningen fortfarande en stor del av den gällande rätten. Distinktionen mellan civilrätt och straffrätt är också av mindre betydelse inom *common law*.⁷

⁵ Jfr. Art. VI, Am. X, United States Constitution, och Kap. 1-2 Regeringsformen

⁶ Lena Olsen, *Rättsvetenskapliga perspektiv*, SvJT 2004 s. 105

⁷ Jfr. Peter Stein, *Roman Law, Common Law and Civil Law*, 1992

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen undersöker förtal så som det ser ut idag i de två relevanta länderna. Detta innebär en avgränsning gentemot det rättshistoriska och möjliga analyser av rättsutvecklingen i de olika länderna. För att mest effektivt hantera frågan om förtalslagstiftningens materiella utformning görs också en avgränsning i fråga om processuella skillnader. Uppsatsen söker inte heller att undersöka den faktiska efterlevnaden av de syften som läggs fram för lagstiftningen.

Uppsatsen förhåller sig till den materiella skillnader som finns mellan rättssystemen i fråga om förtal då en givande genomgång av samtliga processuella skillnader inte skulle vara möjlig utifrån uppsatsens begränsningar.

1.4 Disposition

Uppsatsen delas upp i en utredning (Kap. 2) och en analys (Kap. 3).

Utredningen delas upp i två delar utifrån de två rättssystemen som hanteras (Kap 2.1, Kap 2.2). Dessa delas vidare upp i fyra delar: Brottets definition (1), bedömning av förtal (2), undantag och ansvarsfrihet (3) och ersättning för förtal (4). Analysen delas i mindre bitar för att lyfta fram samtliga av de huvudsakliga punkter som kontrasteras och bearbetas. Analysen avslutas sedan med en sammanfattande diskussion.

2. Utredning

2.1 Det svenska systemet

Förtal var ursprungligen kriminaliserat i Sverige för att man som individ ska skyddas mot angrepp på sin ära. Med åren så har synen på förtalbestämmelsens skyddsintresse utvecklats, men förtal kategoriseras fortfarande som "ärekränkingsbrott" i Brottsbalken. Oavsett förändringar i formulering är syftet fortfarande att upprätthålla en funktionell samhälllig gruppgemenskap. Ett dåligt rykte skadar en persons sociala möjligheter och förtal är då ett angrepp som inte bör accepteras.⁸

2.1.1 Brottets definition

I den svenska lagstiftningen finns det möjlighet för journalistiska källor att få utökat skydd genom grundlag. Detta utökade skyddet innebär en exklusivitet där ansvar endast kan krävas för sådant som är brott enligt den skyddande grundlagen.⁹ Eftersom förtal är ett brott enligt både Tryckfrihetsförordningen (TF) och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och påföljderna är kopplade till vad som övrigt gäller i lag¹⁰ ändrar grundlagsskyddet huvudsakligen hur brottet hanteras processuellt.¹¹

Brottet förtal förekommer dels i TF och dels i Brottsbalken (BrB). YGL hänvisar till TF i fråga om förtal. Vilken lag som tillämpas beror på om ett yttrande följer de förutsättningar som läggs fram i TF/YGL eller inte. Grundlagsskydd är inte huvudregeln och uttalanden som inte uppfyller de krav som ställs i grundlagarna hanteras istället genom bestämmelserna i Brottsbalken.¹²

⁸ SOU 2016:7 s. 399-402

⁹ TF 1 kap. 9 § och YGL 1 kap. 14 §

¹⁰ TF 7 kap. 24 §

¹¹ BrB 5 kap. 5 § och 12 kap. TF, 10 kap. YGL

¹² Jfr. TF 1 kap. 2-6 §§ och YGL 1 kap. 2-9 §§.

Förtal som tryckfrihetsbrott återfinns i 7 kap. 3 § TF. Definitionen tar då sikte på att uttalandet ska vara specifikt till en person. Det är inte förtal när en allmän grupp utpekade som klandervärda, men gränsdragningar blir svårare desto mer specifik man blir i sin beskrivning. En uppgift som sprider missaktning men som riktar sig mot en samhällsgruppering faller istället in under brottsrubriken hets mot folkgrupp, 16 kap. 8 § BrB. Man behöver inte peka ut någon vid namn för att det ska vara förtal, utan en beskrivning som gör det tydligt vem som diskuteras kan vara specifik nog. Det ska också vara fråga om en fysisk person och inte en enbart juridisk person.¹³

Ytterligare en gränsdragning behöver göras mellan yttrande av åsikt och lämnande av uppgift. För att vara förtal måste en uppgift vara bestämd nog att utgöra ett utpekande. Uppgift kan lämnas på många olika sätt, dels genom tal och skrift men också genom olika former av media. Detta kan innefatta skällsord eller kontextuella sammanhang som antyder på ohederlighet. Det behöver alltså inte vara en uppgift om någon specifik händelse. Definitionen av utpekande är bred för att tillåta en utvärdering av det relevanta sociala sammanhanget för den som förtalas.¹⁴ Enligt definitionen ska uppgiften också syfta att utsätta personen för andras missaktning. Själva utpekandets natur blir då mer relevant än vilken skada den gör.¹⁵ Vad som ska anses vara grund för möjlig missaktning beror på 'den kränktes och hans omgivnings synvinkel'.¹⁶ Anklagelser om brottslighet är däremot typiskt nedsättande och kräver ingen utredning om möjlig missaktning.¹⁷ Ett utpekande som direkt överlämnas till den som utpekade och inte någon tredje man, syftad att kränka den utpekade, faller in under brottsrubriken förolämpning istället för förtal, 5 kap. 3 § BrB.

Det framkommer i 7. kap. 3 § 2 st. TF att förtal av avliden medför ansvar om gärningen sårar efterlevande eller annars kränker den frid som bör

¹³ Hans-Gunnar Axberger, *Lagkommentar till 7 kap. 3 § TF*, Karnov

¹⁴ SOU 2016:7 s. 403-407

¹⁵ Hans-Gunnar Axberger, *Lagkommentar till 7 kap. 3 § TF*, Karnov

¹⁶ NJA 1994 s. 637

¹⁷ NJA 2014 s. 808

tillkomma den avlidne. Det blir då inte längre en fråga om hämmande av en persons möjligheter utifrån sin försämrade status. Skyddsintresset blir istället efterlevandes status samt upprätthållandet av en grundläggande nivå av aktning för människovärdet. Att någon dör ska inte ge möjlighet att omedelbart smutskasta dem. Det blir upp till domstolen att avväga mellan den respekt som förväntas ges till nyligen avlidna och de andra intressen som spelar in i bedömningar om förtal.¹⁸

2.1.2 Bedömning av förtal

Om förtal anses föreligga behöver sedan en utredning göras om det bör betraktas som förtal eller grovt förtal. Påföljder för förtal som tryckfrihets- eller yttrandefrihetsbrott bestäms utifrån Brottsbalken (7 kap. 24 § TF, 5 kap. 6 § YGL). De kvalifikationsgrunder som uttryckligen ska tas hänsyn till är uppgiftens innehåll, sättet för spridning och omfattningen av spridningen. Det ska även bedömas om uppgiften varit ägnad att medföra allvarlig skada.

Frågan om innehållet i uppgift som anses vara förtal är att anses grovt eller inte beror på hur nedsättande uppgiften är för den utpekade utifrån det sociala sammanhang denne befinner sig i.¹⁹ I fråga om sättet för spridning så är det fråga om hur stort antal personer som uppgiften gjorts tillgänglig för. Detta gör att spridning på internet kan tillföra att brottet bedöms som mer grovt än spridning i t.ex. tryckt skrift som släpps lokalt. I det faktiska fallet kan det hända att sättet för spridning i sig inte anses grovt på grund av att uppgiften inte gjorts tillgänglig för många, men att den faktiska omfattningen av spridningen blivit större och förtalet bör beaktas som grovt utifrån det. Det kan också vara en uppgift som till sitt innehåll inte anses vara särskilt grovt kränkande och som sprids till en liten krets men ges ut på så sätt att närstående till den utpekade ska ta del av den och spridningen på så sätt är ägnad att skapa större skada för den utpekade.²⁰

¹⁸ SOU 1972:88 s. 38-40

¹⁹ NJA 1994 s. 637

²⁰ Prop. 2016/17:222 s. 68 ff.

2.1.3 Undantag och ansvarsfrihet

Även om en uppgift är av sådan natur att den är utpekande av person som klandervärd och därmed uppfyller rekvisiten för förtal så finns omständigheter där den som lämnat uppgiften inte ska dömas, enligt 7 kap. 3 § 3 st. TF. Det ska dels ha varit försvarligt med hänsyn till omständigheterna och dels ska det vara en uppgift man haft skäligen grund att tro var sann.

Det är utifrån denna ansvarsfrihetsregel som yttrandefriheten får ta plats i bedömningen av förtal. Med en väldigt bred definition av vad som kan anses vara förtal så krävs också en bred definition av vad som kan tänkas vara försvarligt för att balansera ut de två skyddsintressen som paragrafen angår. Nyhetsförmedling har också ett samhällsvärde i sig och bör ges extra utrymme att publicera sådant som kan anses vara kränkande.²¹

För att utreda om ansvar ska krävas eller ej så görs först en utredning av försvarligheten av lämnandet av uppgiften. Om någon haft en plikt att uttala sig i frågan, så som under ett polisförhör, är det försvarligt. I övrigt får man utreda försvarligheten från fall till fall utifrån den sociala situation som uppgiften lämnats i. Personer som frivilligt framträder offentligt öppnar sig för kritik och den kritiken kan vara försvarlig så länge det har ett relevant samband med anledningen till att personen är offentligt känd. Ett annars förtalande uttalande kan också vara försvarligt utifrån ett allmänintresse. I motsats till den offentliga personen som får förvänta sig få relevant kritik så kan privatpersoner förvänta sig en viss rätt till privatliv och personlig integritet. Det måste då finnas ett allmänintresse som väger tyngre än rätten till integritet för att det ska vara försvarligt att sprida en annars förtalande uppgift.²²

²¹ SOU 2016:7 s. 413 f.

²² Anders R. Olsson, *Yttrandefrihet & tryckfrihet* s.184 f.

Även om lämnandet varit försvarligt krävs det sedan att uppgiften var sann eller att den som lämnat uppgiften haft skälig grund att tro att uppgiften var sann. Hur strängt man bedömer vad som är skäligt beror på i vilket sammanhang uppgiften släppts i.²³ Hur högt krav som ställs på utredning av om en uppgift är sann eller inte beror på hur kränkande eller beskyllande uppgiften är. Om en rapport innehåller små felaktigheter men överlag är sanningsenlig så har man överlag haft bra anledning att tro att rapporten i sin helhet var sann.²⁴

Ansvarsfrihetsregeln är inte det enda undantaget från straffbarhet i fråga om förtal. Inom straffrätten finns en oskriven undantagsregel där straff inte ska dömas ut om det är orimligt utifrån straffets syfte. Om någon lämnar uppgift utan att ha haft skälig grund att tro att uppgiften varit sann så kan syftet med lämnandet ändå göra att straff inte bör dömas ut. Detta kan vara i fall där man som uppgiftslämnare vill påkalla utredning eller liknande för att förhindra någon förväntad framtida skada.²⁵

2.1.4 Ersättning för förtal

I fråga om ersättning för förtal så sker detta genom Skadeståndslagen (SkL). När det föreligger allvarligt ärekränkande brott, som förtal, så ska den dömda ersätta den skada som kränkningen innebär, 2 kap. 3 § SkL. Att brott förelåg är inte nödvändigtvis tillräckligt för att anse någon blivit allvarligt kränkt.²⁶ Samma faktorer som bedöms när domstolen ska bedöma om brottet är att anses grovt eller inte beaktas när ersättningens storlek bestäms.²⁷ Skadeståndet bestäms utifrån 5 kap. 6 § SkL där en skälighetsbedömning görs med stöd av vissa kriterier som särskilt ska beaktas. Det totala skadeståndet ska vara en skälig ersättning och agera som en reparation för den skadelidande. Eftersom det är svårt att utreda hur mycket kränkning ska

²³ SOU 2016:7 s. 414 f.

²⁴ Anders R. Olsson, *Yttrandefrihet & tryckfrihet* s.184 f.

²⁵ NJA 2014 s. 808

²⁶ Jan Hellner, *Skadeståndsrätt* (11 uppl.)

²⁷ Jfr. SOU 1992:84 s. 141

anses utgöra i ekonomisk förlust används ersättningsschabloner. Dessa utvecklas av olika nämnder och, i fråga om förtal, huvudsakligen Brottsoffermyndigheten. Då ersättningen inte bestäms i lag tillåter det en högre flexibilitet, men eftersom det fortfarande är offentliga organ som bestämmer ersättningen så behåller man förutsebarhet vid utgivande av ersättning. Det är fortfarande fritt för domstolar att utge högre summor till ersättning än de schabloner som vanligtvis tillämpas, om domstolen anser att särskilt grova kränkningar föreligger.²⁸ Domstolen ska däremot alltid utgå ifrån vad som kan anses vara en skälig ersättning för kränkningen och inte betinga ytterligare ersättning för att straffa den som utfört kränkningen.²⁹

²⁸ Prop 2000/01:68 s. 60 f.

²⁹ Prop 2000/01:68 s. 53 f.

2.2 Det amerikanska systemet

Den amerikanska federala rätten har en rättslig tradition som baseras på en revolutionär uppdatering av engelsk rätt. Uppdateringen bestod dels i upprättandet av en skriftlig konstitution och dels i en utrensning av engelska prejudikat. De juridiska processerna som tillämpades ändrades däremot inte drastiskt från de engelska. Detta innebär att många av de engelska *common law* traditionerna kvarstår. Inte alla stater har en lika direkt koppling till engelsk rätt då vissa stater blev del av USA efter att ha varit kolonier för andra europeiska länder.³⁰

2.2.1 Brottets definition

Det finns i den amerikanska rätten dels de stater som har en samlad definition av förtal och dels de som har en distinktion mellan olika former av förtal. När förtal delas upp så är den ena formen huvudsakligen skriftlig (*libel*) och den andra huvudsakligen talad (*slander*).³¹

Distinktionen mellan former av förtal baseras på hur mycket skada den kan tänkas utgöra. *Libel* är huvudsakligen skriftlig, men ett meddelande som talas i syfte att skrivas ner är också *libel*. Om ett manus läses upp kan det fortfarande vara *libel*, även om den som hör det inte vet att det är läst från ett manus. Definitionen utgår från en fysisk förankring för uttalanden. *Slander* saknar en sådan förankring och är därmed mer flyktigt och anses mindre grovt. Gester räknas också in som *slander*.³²

Utifrån uppdelningen av *libel* som grövre än *slander* så utgår vissa tolkningar från att sändningar i TV, radio eller på internet som innehåller förtalande uttalanden generellt ska anses vara *libel* på grund av den stora

³⁰ Peter Hay, *An Introduction To U.S. Law*, s. 1 f.,

³¹ Rodney A. Smolla, *Law of Defamation* § 1:10-13 (2d ed.)

³² Rodney A. Smolla, *Law of Defamation* § 1:12 (2d ed.) & J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 352 (6th ed.)

spridningen. Vissa stater förhåller sig däremot till att sådana sändningar ska anses vara *slander*.³³

Endast levande personer kan bli förtalade. Detta innefattar fysiska och vissa juridiska personer.³⁴ Det anses endast vara förtal i fråga om företag om den uppgift som överlämnats vanligtvis förväntas avstyra andra från att bedriva verksamhet med det utpekade företaget.³⁵

För att anses vara förtal måste uttalandet överlämnas till någon tredje person. Överlämnandet av förtalande uppgift kan ske avsiktligt eller genom vårdslöshet. Att upprepa förtalande uppgift räknas som nytt överlämnande och kan utgöra ett nytt förtal. Vårdslöshet uppstår i sådana situationer där en person som hört ett förtalande uttalande haft anledning att tvivla på om det som skälig antyds är sant. Personen som tar emot uttalandet måste också förstå vad som sägs; ett överlämnande på ett språk främmande till den som tar emot det är inte giltigt. Någon som lyssnar in på ett samtal de inte förväntas höra räknas inte heller som överlämnande.³⁶

För att uttalandet ska anses vara förtal måste det också ha en förtalande betydelse. Det ska vara fråga om ett uttalande om någon som:

1. orsakar faktisk eller förväntad skada (*expected harm*) på den utpekades rykte,
2. kan skäligen uppfattas som ett uttalande om den utpekade,
3. inte är sant, och
4. har överlämnats till en tredje man.³⁷

Faktisk skada måste som huvudregel bevisas av käranden men det finns vissa former av förtal som anses medföra förväntad skada till en persons

³³ Rodney A. Smolla, *Law of Defamation* § 1:14 (2d ed.)

³⁴ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 355 f. (6th ed.)

³⁵ American Law Institute, *Restatement (Second) of Torts* § 561

³⁶ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 356 (6th ed.)

³⁷ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 354 (6th ed.)

rykte. Dessa kallas *defamation per se*. Detta föreligger om en person utpekats som;

1. kriminell,
2. sjuk med någon motbjudande och smittsam sjukdom,
3. olämplig att utöva sitt yrke, eller
4. sexuellt trakasserande.

Detta är i motsats till *defamation per quod* där skada måste bevisas av käranden.³⁸ Motsatsen till förväntad skada är speciell skada (*special harm*). Speciell skada är ekonomisk skada som uppstått på grund av brottet. Hur stort det speciella skadeståndet ska vara beror på vilken ekonomisk skada käranden kan bevisa. Förväntad skada och speciell skada utgör faktisk skada.³⁹

Om ett nedsättande eller kränkande uttalande sprids och det inte är någon fråga om vem som är utpekad samt skada kan bevisas så är det fortfarande inte förtal om det är sant. Det kan däremot vara fråga om brott mot integritetslagar om det är fråga om särskilda privata fakta. Den exakta utformningen av dessa lagar skiljer sig från stat till stat.⁴⁰

2.2.2 Bedömning av förtal

Om man utsätts för *slander*, dvs. den mer flyktiga, mindre grova formen av förtal, och det inte föreligger *slander per se* så behöver man bevisa *special harm* för att förtal ska föreligga. *Special harm* innebär en faktisk ekonomisk förlust i samband med uttalandet. Detta kravet på *special harm* föreligger inte vid *libel*.⁴¹

Utpekanden måste inte vara uttryckliga, den förtalande betydelsen kan framgå genom det sammanhang uttalandet gjorts i eller utifrån relevant fakta om den utpekade. Det utpekandet som görs, direkt eller indirekt, får

³⁸ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 353 (6th ed.)

³⁹ American Law Institute, *Restatement (Second) of Torts* § 622A

⁴⁰ David A. Elder, *Privacy Torts* Kap. 3

⁴¹ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 353 (6th ed.)

däremot inte vara sant om det ska vara förtal. Den förtalande betydelsen måste också vara en skälig tolkning av uttalandet.⁴²

Det görs en distinktion mellan offentliga och privata personer. En offentlig person är en person som antingen är så allmänt känd eller ökänd att man är offentlig person i samtliga sammanhang, eller en person som självmant blivit del av en viss offentlig debatt och därmed är en offentlig person i det sammanhanget. En person som blir utpekad i media och därmed blir del av en offentlig debatt blir inte en offentlig person.⁴³

Offentliga personer har sämre skydd mot förtal då de dels förväntas ha bättre tillgång till offentliga medel att kommunicera med allmänheten och därmed möjlighet att skydda sitt eget rykte och dels att de huvudsakligen självmant blivit en del av den offentliga debatten.⁴⁴

2.2.3 Undantag och ansvarsfrihet

I fråga om ansvar för förtal måste man vara medveten om *Actual malice*, vars betydelse först etablerats av SCOTUS i New York v. Sullivan, som ger en viss ansvarsfrihet för massmedier när käranden är en offentlig tjänsteman. *Actual malice* innebär att man överlämnat det förtalande uttalandet trots att man haft kunskap om att uttalandet inte varit sant eller med grov vårdslöshet (*reckless disregard*), d.v.s att man haft bra anledning att tro att det inte var sant.⁴⁵ Kravet på *actual malice* för att kräva ansvar av en part som tillhör massmedia utökades till att innefatta offentliga personer utifrån Gertz v. Robert Welch.⁴⁶

Kravet på *actual malice* tillämpas inte i de fall det är fråga om privata angelägenheter. SCOTUS finner i Dun & Bradstreet, Inc. v. Greenmoss Builders att det höjda kravet på käranden inte är befogat om det inte handlar

⁴² J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 354 f. (6th ed.)

⁴³ Gertz v. Robert Welch, Inc., 418 U.S. 323 (1974)

⁴⁴ Gertz v. Robert Welch, Inc., 418 U.S. 323 (1974)

⁴⁵ New York Times Co. v. Sullivan, 376 U.S. 254 (1964)

⁴⁶ Gertz v. Robert Welch, Inc., 418 U.S. 323 (1974)

om något av allmänt intresse (*public concern*). Om det förtalande uttalandet inte innehåller något av allmänt intresse så väger privatpersoners rätt att upprätthålla sitt goda rykte tyngre än mediernas rätt att sprida information fritt.⁴⁷

Det finns en mängd personer som har en absolut rätt att uttala sig på sätt som annars skulle vara förtalande. Plikt att uttala sig i fråga på grund av att man tillhör någon del av den juridiska eller politiska processen som kräver att man opartiskt förmedlar ett meddelande oavsett meddelandets sanningsvärde ger en absolut ansvarsfrihet. Detta innefattar domare, advokater, vittnen m.m.. Samtycke till spridning av förtalande uppgift är också en absolut ansvarsfrihetsgrund.⁴⁸

Vem som helst kan ha kvalificerad ansvarsfrihet (*qualified privileges*) i särskilda fall, såsom när man anmäler ett brott till en polis eller annan relevant offentlig tjänsteman. Om man gör en sådan anmälan vårdslöst eller med kunskap om att det man anmäler är falskt kan man förlora möjligheten att tillämpa ansvarsfriheten. Om man vid anmälan av brott bestämmer sig för att ange annan förtalande uppgift som inte har med brottet att göra så täcks det inte heller av ansvarsfrihet.⁴⁹

När det kommer till förtal i den amerikanska rätten så kan det aldrig föreligga om uppgiften som överlämnats varit sann. Frågan om hur sant ett uttalandet är måste däremot bevisas av någon av parterna. Hur bevisbördan placeras kan skilja sig åt mellan olika stater då det är en del av den processrättsliga hanteringen, men det har tidigare funnits en allmän *common law* presumtion att det som hävdats vara förtal ska antas falskt och att detta sedan skulle motbevisas av svaranden. Detta har sedan ändrats för att förhålla sig till distinktionen mellan privata och offentliga personer, så att den som anses vara offentlig person och utsatt för förtal behöver bevisa att utpekandet är falskt. Det finns endast SCOTUS praxis kring situationer där

⁴⁷ Dun & Bradstreet, Inc. v. Greenmoss Builders, 472 U.S. 749 (1985)

⁴⁸ American Law Institute, *Restatements (Second) of Torts*, §§ 583, 585-592A

⁴⁹ J. Stanley Edwards, *Tort Law* s. 366 f.

svarande tillhör massmedia och det handlar om något som är av allmänt intresse.⁵⁰

2.2.4 Ersättning för förtal

En privatperson, till skillnad från en offentlig person, har en rätt till skadestånd för faktisk skada (*compensatory damages*) i de fall förtal har bevisats. Faktisk skada kan omfatta dels de finansiella skador som uppstått och dels de sociala skador som förtalet orsakat.⁵¹ Om man bevisar *actual malice* så har man dessutom rätt till straffskadestånd (*punitive damages*).⁵² Om faktisk skada inte bevisas av kärende och domstolen finner att omständigheterna tyder på att det förtalande uttalandet inte har lett till någon märkvärd försämring av den utpekades rykte så kan symboliskt skadestånd (*nominal damages*) utges istället. För att det ska vara relevant med symboliskt skadestånd ska det vara fråga om en sådan förtalande uppgift som anses vara *defamation per se*.⁵³

Skadestånd för faktisk skada delas upp i generellt och speciellt skadestånd.⁵⁴ Den generella skadan är den som följer naturligt av brottet. Ett ärekränkingsbrott, som förtal, leder naturligt till ett försämrat rykte vilket inte nödvändigtvis kan sammanfattas i ekonomiska termer. Speciell skada är den skada som har uppstått i det specifika fallet, när det gäller faktiska ekonomiska skador.⁵⁵ Hur stort det generella skadeståndet ska vara bestäms på statlig nivå med hänsyn till de faktorer som är relevanta utifrån SCOTUS praxis.⁵⁶ Det speciella skadeståndet bestäms utifrån den speciella skada som kan bevisas.

⁵⁰ Rodney A. Smolla, *Law of Defamation* §§ 5:11-13 (2d ed.)

⁵¹ J. Stanley Edwards, *Tort Law* s. 364

⁵² *Dun & Bradstreet, Inc. v. Greenmoss Builders*, 472 U.S. 749 (1985)

⁵³ American Law Institute, *Restatements (Second) of Torts*, § 620

⁵⁴ Robert E. Anderson, *American Jurisprudence Damages* § 24 (2nd ed.)

⁵⁵ Robert E. Anderson, *American Jurisprudence Damages* §§ 42-43 (2nd ed.)

⁵⁶ American Law Institute, *Restatement (Second) of Torts* § 621

3 Analys

3.1 Brottets definition

Även om man i USA har en mycket mer formell och tydligt formulerad standard för vad som utgör förtal så är den typ av uttalanden som faller in under rubriken förtal rätt lik den svenska. Utvärderingen av *defamatory meaning* liknar den av syfte att utsätta för andras missaktning. I båda system måste det vara fråga om någon typ av faktisk omständighet och inte en ren åsikt. Fokuset i det svenska systemet ligger på uttalandets bestämdhet⁵⁷ medan fokuset i det amerikanska systemet ligger på att uttalandet skäligt kan, direkt eller indirekt, kopplas till ett faktapåstående som kan utvärderas som sant eller falskt. Tolkningen av uttalandet måste skäligt kunna kopplas till faktapåståendet. I båda systemen får det inte vara fråga om en ren åsikt. Både det amerikanska och svenska systemet har en grundläggande lista med utpekanden som alltid anses vara förtalande. Inom svensk rätt ska man ha haft anledning att tro att något varit *sant*⁵⁸, medan i amerikansk rätt ska man ha haft anledning att tro att det varit *falskt*⁵⁹. Vilken faktisk skillnad denna ändring av perspektiv utgör är svår att bedöma.

Definitionen av spridning är jämförbar i båda länder. En tredje part måste ta emot den förtalande uppgiften för att det ska anses vara förtal. Det behöver endast vara fråga om spridning till en person som inte är den utpekade själv för att förtal ska föreligga.^{60,61}

⁵⁷ Hans-Gunnar Axberger, *Yttrandefrihetsgrundlagarna* Kap. 6.2.2, (2019)

⁵⁸ TF 7 kap. 3 § 3 st.

⁵⁹ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 354 f. (6th ed.)

⁶⁰ Anders R. Olsson, *Yttrandefrihet & tryckfrihet* s.178 ff.

⁶¹ American Law Institute, *Restatement (Second) of Torts* § 577

3.2 Bedömning av förtal

Det finns i den amerikanska rätten, till skillnad från den svenska⁶², ingen som helst möjlighet att begå förtal mot en icke-levande person. Det kan finnas annan, liknande lagstiftning inom den amerikanska rätten som tillåter ersättning för skadat rykte av avliden, men det klassificeras inte som förtal. Utifrån utformningen av amerikansk rätt som väldigt specifik i sina definitioner så är det möjligt att samtliga situationer som täcks av brottsrubriken förtal i svensk rätt täcks till någon grad i den amerikanska rätten, fast under andra rubriceringar.⁶³

I den svenska rätten finns det en viss frid som bör tillkomma den avlidne och förtal mot nyligen avliden kan då fortfarande utlösa ansvar. Det kan också vara fråga om uttalanden som är sårande för efterlevande.⁶⁴ I den amerikanska rätten kan det vara fråga om förtal i sådana fall där man, genom ett uttalande om en nyligen avliden, utpekar efterlevande. Det blir då fortfarande fråga om ett förtalande utpekande av en levande person som gör det möjligt att utlösa ansvar.⁶⁵

I fråga om vem som kan förtalas så gör det faktum att företag också kan förtalas inom amerikansk rätt definitionen mycket mer vidsträckt. Det utmärker också skillnaden mellan det ursprungliga syftet som svensk rätt uttrycker sig ha, att behålla en funktionell samhällelig gruppgemenskap, distinkt annorlunda från den amerikanska utformningen.

3.3 Sanningens värde

Även om placeringen av bevisbördan för hur sant ett uttalande är skiljer sig i stor grad från stat till stat så är det sanningen fortfarande en grundläggande del av bedömningen inom den amerikanska rätten av om något är förtal eller

⁶² BrB 5 kap. 4 §

⁶³ Jfr. David A. Elder, *Privacy Torts* § 3:1

⁶⁴ BrB 5 Kap. 4 §

⁶⁵ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 355 f. (6th ed.)

inte. Detta är däremot inte det enda sättet som sanningen tar plats i utvärderingen av förtal. Skillnaden exemplifieras genom målen *kring Hustler*; NJA 1994 s. 637 och *Hustler Magazine, Inc. v. Falwell*, 485 U.S. 46 (1988). Båda fallen hanterar uppenbart satiriska montage av kända politiskt aktiva personer. I det svenska fallet finner man att även om montagen uppenbart inte är autentiska så är den beskrivning av de personer som montagen pekar ut nedsättande och syftet blir då att utsätta dessa personer för andras missaktning. I det amerikanska fallet finner man att det å ena sidan varit en publicering av något som inte varit sant och eftersom man visste att det inte var sant uppfyller det kraven för *actual malice*, men eftersom den utpekade var en offentlig person och uppgiften i sig inte var trovärdig (*reasonably believable*) är det inte fråga om förtal. Det faktum att spridningen varit upprörande för den utpekade är inte tillräcklig anledning att göra spridningen otillåten eftersom den utpekade är offentlig person. Fokuset i den amerikanska rätten faller igen på möjligheten av att den utpekades rykte faktiskt tar någon skada medan den svenska rätten försöker upprätthålla socialt acceptabelt beteende.

3.4 Skälighetsbedömningar

Utifrån utformningen av rättssystemen ger den svenska rätten mycket mer utrymme att utvärdera och göra skälighetsbedömningar än den amerikanska rätten. Trots detta har de två systemen utformat en liknande praxis i fråga om vad som bör accepteras, vad som är skäligt och vilka värden som behöver vägas mot varandra. Detta återkopplar till skillnaden mellan *civil law* och *common law* systemen. Den svenska rätten förväntar sig färdiga lagar och måste därför lämna öppet för skälighetsbedömningar i rättsområden som kan ha så breda tillämpningsområden som förtal. Domstolspraxis har sedan skapat en tydligare bild av vad som förväntas vara skäligt. I den amerikanska rätten, där man förväntar sig att rätten konstant

utvecklas, slår man fast vad som beslutats gälla för nuläget genom att generalisera SCOTUS praxis så långt som är möjligt.⁶⁶

3.5 Ansvarsfrihet

Båda rättssystem har någon grad av ansvarsfrihet vid förtal. I det amerikanska systemet finns det specifika situationer där ansvarsfrihet är absolut, vilket inte finns inom svensk rätt. Dessa situationer består huvudsakligen av att man haft någon laglig plikt att sprida informationen i fråga.⁶⁷ Även om man i svensk rätt är i en situation där överlämnandet av uttalandet som annars skulle utgöra förtal alltid är att anse som försvarligt (såsom en rättslig plikt) så behöver uppgiften fortfarande vara sann eller att utlämnaren haft skälig grund att tro att uttalandet var sant.⁶⁸ I den amerikanska rätten framgår att om ett uttalande är sant så kan det inte vara förtal.⁶⁹ Viktigt att komma ihåg är dock att dessa ansvarsfrihetsgrunder är separata inom den amerikanska rätten och sammansatta i den svenska.

NJA 1994 s. 637 visar på den svenska rättens avsaknad av distinktion mellan privata och offentliga personer. Den skillnad som görs kring offentliga personer i Sverige är att de får förvänta sig kritik i sammanhang med det som de är kända för. Det finns ingen rättslig definition för offentliga personer och vem som är att räkna som offentlig person och vad som är försvarlig kritik mot dem är då upp till domstolen att bestämma.⁷⁰ En offentlig person har lika mycket rätt att inte bli förtalad som en privatperson i Sverige, vilket inte är fallet i USA. I den amerikanska rätten är det uttryckligen svårare att döma någon för förtal om den som utpekats är offentlig person då det krävs *actual malice* (se 2.2.3). Utpekandet ska däremot vara hänförligt till deras roll som offentlig person för att det höjda kravet ska tillämpas.⁷¹

⁶⁶ Jfr. Peter Stein, *Roman Law, Common Law and Civil Law*, 1992

⁶⁷ American Law Institute, *Restatements (Second) of Torts*, §§ 585-592A

⁶⁸ 5 kap. 1 § BrB

⁶⁹ American Law Institute, *Restatements (Second) of Torts*, § 581A

⁷⁰ Hans-Gunnar Axberger, *Yttrandefrihetsgrundlagarna* Kap. 6.2.6, 2019

⁷¹ American Law Institute, *Restatements (Second) of Torts*, §§ 580A-580B

3.6 Journalistikens egenvärde

Det framgår inte uttryckligen av den svenska lagstiftningen att kraven för att döma journalistiska medier är högre, men utifrån det egenvärde som nyhetsförmedling tilldelas i förarbeten så blir det lättare för ett medieföretag att få sina uttalanden bedömda som försvarliga.⁷² Skillnaden mellan privatpersoner och journalistiska medier framgår däremot tydligt av den amerikanska rätten, där kravet för förtal höjs från att kräva vårdslöshet till grov vårdslöshet (*reckless disregard of the truth*) så länge det är fråga om en offentlig person.⁷³ Det framgår inte av de ledande rättsfallen om en privatperson som sprider nyheter kan tänkas få samma skydd.⁷⁴

En undersökning av allmänintresse görs utifrån separationen mellan *public concern* och *private concern* i fråga om tillämpning av *actual malice*. Om ett förtalande utpekande huvudsakligen handlar om något som förväntas vara privat så krävs inte *actual malice* för att få straffskadestånd, men det krävs om det är en fråga som kan vara av intresse för allmänheten. Detta ger medier ett stort utrymme att sprida även felaktiga utpekanden utifrån dess möjliga allmänintresse.⁷⁵ En avvägning av allmänintresse görs också i försvarlighetsbedömningen med hänsyn till omständigheterna i den svenska förtalsdefinitionen.⁷⁶ Distinktionen mellan offentlig och privata personer är mycket tydligare utformad i den amerikanska rätten, men distinktionen är fortfarande del av den svenska försvarlighetsbedömningen.⁷⁷

Gränserna för hur mycket felaktiga utpekanden som journalistiska medier får sprida utan att det krävs ansvar för förtal kan i de enskilda fallen vara de samma i den svenska och amerikanska rätten. Om man är del av en

⁷² Hans-Gunnar Axberger, *Yttrandefrihetsgrundlagarna* Kap. 6.2.6, 2019

⁷³ *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964)

⁷⁴ J. Stanley Edwards, *Tort Law* s. 357 (6th ed.)

⁷⁵ J. Stanley Edwards, *Tort Law*, s. 365

⁷⁶ Anders R. Olsson, *Yttrandefrihet & tryckfrihet* s.180 ff.

⁷⁷ Anders R. Olsson, *Yttrandefrihet & tryckfrihet* s.180 ff.

nyhetsorganisation i USA krävs endast att man undviker grov vårdslöshet när man sprider utpekanden. Om man är del av en nyhetsorganisation i Sverige behöver man se till att spridningen ter sig försvarlig och att man har en skälig grund att tro att utpekandet var sant.

Att sprida något utan skälig grund att tro att det var sant när man arbetar med spridning av nyheter, vilket utlöser ansvar i svensk rätt även om det i övrigt är försvarligt, kan likna kravet på vårdslöshet i amerikansk rätt. Det som skiljer sig mest är den svenska försvarlighetsbedömningen, vilket också är det mest oförutsägbara i bedömningen. Nyhetsförmedling ska tilldelas värde vid försvarlighetsbedömningen vilket gör det svårare att döma för förtal i den svenska rätten. Det är däremot oklart hur stort värde de olika kolliderande allmänintressen ska tilldelas. Värdet av nyhetsförmedling gör inte att samtliga uttalanden är försvarliga och var gränsen går bedöms av domstolen från fall till fall.

Försvarlighetsbedömningen kan vara ett effektivt sätt att se till att upprätthålla gruppgemenskap då den inbyggda vagheten tillåter förändringar i takt med att kulturella värden förändras. Utifrån det perspektivet är det inte en svaghet i varken det amerikanska eller svenska systemet att försvarlighetsbedömningen endast tillämpas i svensk rätt, då syftet med förtalsbestämmelserna skiljer sig.

3.7 Ersättning för förtal

Förtal är kriminaliserat i Sverige men bara i vissa stater i USA.⁷⁸ I båda rättssystem hanteras skadeståndstalan civilrättsligt mellan den som gjort uttalandet och den utpekade. Eftersom det, i de flesta fall, inte finns något straffrättsligt förfarande i den amerikanska rätten så kan man inte göra den kopplingen till brottslig gärning som görs i svensk rätt. Även om definitionerna är varandra lika så innefattar brottslig handling i huvudregel

⁷⁸<https://www.hg.org/legal-articles/can-i-put-an-online-defamer-in-jail-a-guide-to-u-s-criminal-defamation-and-libel-laws-57131>, hämtad 17-12-2022

en handling som gjorts med uppsåt (men i fråga om kränkning, möjligtvis grov oaktsamhet) och uppsåt är inte ett krav i den amerikanska rätten. Yrkandet på skadestånd sker fortfarande i en civilrättslig process och beviskraven för de brottsliga handlingarna är då lägre än de straffrättsliga.⁷⁹

Det finns mycket mer flexibilitet i hur ersättning utgörs vid förtal i det amerikanska systemet. Detta följer av att processen är uppbyggd runt de möjliga sätt att ersätta samtlig ekonomisk skada som uppkommit. Offentliga personer har möjlighet att själva minimera skador som skett på deras rykten. Symboliska skadestånd tillämpas för att domen ska ge stöd för att uttalandet varit falskt.⁸⁰ Dessa skademinimeringar återfinns endast som koncept i den amerikanska rätten. Utöver skademinimeringar har ersättning för förtal i den amerikanska rätten möjlighet att vara mycket större än i den svenska rätten.

Det svenska perspektivet av att straffa felaktig handling (som ligger till grund för att förtal kriminaliserats) återfinns i den amerikanska rätten, trots att det inte nödvändigtvis är brottsligt, i möjligheten till straffskadestånd.

3.8 Sammanfattande diskussion

Trots de stora kulturskillnader som finns mellan Sverige och USA är definitionerna av förtal rätt lika. Det amerikanska systemet är ett system som fokuserar på ekonomisk förlust och yttrandefrihet. Detta återspeglas i hur förtal också tillämpas på företag vars rykten blivit skadade och de situationer där kravet på *actual malice* tillämpas för att försvåra utkrävande av ansvar för förtal. Det svenska systemet fokuserar på social sammanhållning vilket återspeglas i möjligheten att kräva ansvar vid förtal av nyligen avlidna samt försvarlighetens primära ställning i ansvarsfrihetsbedömningen.

⁷⁹ Jan Hellner, *Skadeståndsrätt* Kap. 3.3.2 (11 uppl.)

⁸⁰ Jan Hellner, *Skadeståndsrätt* Kap. 3.3.2 (11 uppl.)

Utifrån den amerikanska rättens uttryckliga utformning av när olika beviskrav ska tillämpas beroende på om den utpekade är privatperson eller offentlig person samt om det är fråga om något som är av allmänt intresse så ter sig den amerikanska rätten mer förutsägbar. Samma värde kanske skulle tilldelas samma bevisning i svensk rätt men den svenska domstolen är inte bunden på samma sätt som den amerikanska av praxis vilket gör att den svenska domstolen har ett större utrymme att göra en helt annan skälighetsbedömning.

Sanningen har ett högt egenvärde i den amerikanska rätten när det kommer till förtal. Detta speglas dels i hur ett utpekande som bevisas sant aldrig kan vara förtal och dels i hur ett utpekande som anses för absurt för att vara sannolikt inte anses skadande. Sanningens värde är sekundärt till den sociala sammanhållningen i svensk rätt. Den svenska rätten tar sig an att bedöma vad som är socialt acceptabelt och därmed försvarligt. Den amerikanska rätten tar sig an att bedöma vad som är förstått av allmänheten och därmed *reasonably believable*. Båda rättssystem har en grad av oförutsägbarhet i bedömningen, även om den amerikanska rätten överlag har striktare tillämpade rättsregler.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

SOU 1972:88 Ärekränkning

SOU 1992:84 Ersättning för kränkning genom brott

SOU 2016:7 Integritet och straffskydd

Prop 2000/01:68 Ersättning för ideell skada

Prop. 2016/17:222 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten

Litteratur

American Law Institute (2022), *Restatement (Second) of Torts*, American Law Institute.

Anderson, Robert E.(2022), *American Jurisprudence* 2nd. ed., Thomson Reuters.

Axberger, Hans-Gunnar, *Lagkommentar till 7 kap. 3 § TF*, Karnov hämtat 22-12-2022 (JUNO).

Axberger, Hans-Gunnar (2019), *Yttrandefrihetsgrundlagarna: yttrandefrihetens gränser efter 2019 års grundlagsreform* 4e uppl., Norstedts Juridik.

Bogdan, Michael (2013), *Concise introduction to comparative law*, Europa Law Publishing.

Elder, David A (2022)., *Privacy Torts*, Thomson Reuters.

Edwards, J. Stanley (2015), *Tort Law* 6th. ed., Cengage Learning.

Hay, Peter (1991), *An Introduction To U.S. Law*. 2nd. ed., Butterworth Legal Publishers.

Hellner, Jan (2021), *Skadeståndsrätt*. 11 uppl., Norstedts Juridik.

Olsen, Lena (2004), *Rättsvetenskapliga perspektiv*, SvJT s. 105-145.

Olsson, Anders R. (2012), *Yttrandefrihet & tryckfrihet: handbok för journalister* 7 uppl., Studentlitteratur AB.

Smolla, Rodney A. (2022) *Law of Defamation*, C. Boardman Company.

Stein, Peter (1992), *Roman Law, Common Law and Civil Law*, Tulane Law Review.

Övrigt

<https://guides.loc.gov/law-secondary-resources/restatements>

hämtad 2022-12-10

<https://www.hg.org/legal-articles/can-i-put-an-online-defamer-in-jail-a-guide-to-u-s-criminal-defamation-and-libel-laws-57131>

hämtad 17-12-2022

Rättsfallsförteckning

Svenska rättsfall (HD)

NJA 1994 s. 637

NJA 2014 s. 808

Amerikanska rättsfall (SCOTUS)

Gertz v. Robert Welch, Inc., 418 U.S. 323 (1974)

New York Times Co. v. Sullivan, 376 U.S. 254 (1964)

Dun & Bradstreet, Inc. v. Greenmoss Builders, 472 U.S. 749 (1985)

Hustler Magazine, Inc. v. Falwell, 485 U.S. 46 (1988)